

رسالت حوزه به ویژه حوزه علمیه خواهران در فهم دین و ارزش-های
دینی

استاد راهنما:
سلمه امجدیان

پژوهشگران:
زهره نوری
لیلا اجاقی
نرگس مجیدی¹

1. همه پژوهشگران طلبه سطح 2، مدرسه نرجسیه سنقر.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

جامعه‌شناسان معتقدند جامعه-ای سالم است که جوانانی سالم داشته باشد؛ چرا که جوانان، سرمایه-های عظیم و اصلی یک جامعه هستند.. یکی از راه-های مهم تربیت سالم، آشنایی جوانان با آموزه-های دینی و بایدها و نبایدهاست. بایدها و نبایدهای دین به مثابه نسخه دکتر است که انسان را از بیماری-ها نجات می-دهد و نتیجه آن، ایجاد جامعه-ای قانونمند، متمدن و سالم است. از این رو بایسته است همه مردم به ویژه جوانان با دین بیشتر آشنا شوند. در این میان بانوان طلبه برای ایجاد باور دینی و تقویت آن در میان جامعه خاصه جوانان نقش بسزایی دارند. لذا امروزه بانوان طلبه باید خود را برای مواجهه با فریب-ها و اغواگری-های جهانی آماده کنند و نباید خودشان را محدود به یک محله یا... بکنند بلکه باید بتوانند در عرصه میدان مبارزه-ای که وجود دارد، در این زمان نقش آفرینی کنند و مؤثر واقع شوند. این موارد مستلزم وظایفی تعریف شده برای بانوان از جمله تحصیل علم، استمرار در فراگیری، تقویت بنیه علمی، تبلیغ، انذار، و غیره در حوزه-های فرهنگی، اجتماعی، اعتقادی و غیره است که با این راهکارها بتواند جوانان را به مسیری هدایت کند که باید تا هدایت یابند و از اثرات بد تبلیغات منفی معاندین در امان باشند. پژوهش حاضر با روش تحلیلی و توصیفی با هدف-شناسایی و استخراج رسالت و وظایف ط لاب خواهر در افزایش دین مداری جوانان صورت گرفته است. در این پژوهش، به مهم-ترین بینش-ها و باورهای دینی اشاره شده است که بر روابط و رفتارهای اعضای خانواده اثر می-گذارد و آن را به خانواده-های کار آمد تبدیل می-کند، چنانکه نبود چنین بینش-هایی، سبب ناکارآمدی خانواده و شکل-گیری روابط نامناسب خواهد شد. نتایج پژوهش نشان داد که براساس منابع دینی، ایمان به خدا، اعتقاد به رسالت و امامت و زندگی پس از مرگ، مهم-ترین باورهای دینی-اند که خانواده را کارآمد می-کند. براساس نتایج پژوهش بینش-ها، باورهای دیتی از سه بعد معنادهی به زندگی، اجرای وظایف و تکالیف توسط اعضای خانواده، و مواجهه با مشکلاتی که در خانواده پدید می-آید، بر کارآمدی خانواده اثر می-گذارد.

واژگان کلیدی: رسالت حوزه، دین، ارزش-های دینی، حوزه علمیه

مقدمه

از گذشته‌های دور تاکنون رهنمودهای پیامبر و ائمه اطهار به عنوان پیام‌آوران حق در زندگی انسان‌ها برای رسیدن به خیر دنیا و عقبی بسیار مؤثر و حائز اهمیت بوده است؛ چرا که ایشان همواره در تکاپو بوده اند تا انسان‌ها را به سرمنزل اصلی که قرب و رضای خداوند متعال است برسانند. بعد از غیبت امام زمان(عج) ایشان نائبانی را برای خود برگزیدند تا از این طریق مسیر هدایت آنان گم نشود این جانشینان و اولیاء الهی یک به یک در مکتب‌خانه‌ها و سپس در مراکز دینی و آموزشی ادامه دهنده این مسیر بودند و در نهایت به همین سبب حوزه‌ها و مراکز مذهبی توسط علما تأسیس شد تا با فرستادن شاگردان خود، آموزه‌های ائمه را در اختیار مردم قرار بدهند. در این میان و در عصر امروزی حضور زنان نیز به سبب پیشرفت ارتباطات و گسترش در علوم مختلف احساس شد تا در موقعیت‌های گوناگون ایفای نقش کنند؛ چرا که آنان نیز در جایگاه خود و با حضور در اجتماعات و مراسم و محافل مذهبی بی‌تردید تأثیرگذار خواهند بود. امروزه به طلاب خواهر بیش از گذشته در جامعه نیاز است که علاوه بر خودسازی، به دیگرسازی بپردازند و حضوری فعال و اثرگذار در جامعه داشته باشند و فارغ از نقش‌های فردی که در خانواده‌ها دارند، تلاش مضاعفی در جهت اجرای مبانی اسلام و پیام‌های انقلاب حرکت کنند، و برای احیای امر دین خدا، که همان راه پیامبران و ائمه(علیهم‌السلام) است، حرکتی اثرگذار و فعالانه انجام دهند. در این راستا، اهمیت رهنمون کردن جوانان بسی مهم‌تر از اقشار دیگر جامعه است؛ چرا که به سبب تغییر و تحولات در جامعه و در زندگی شخصی و امور مختلف و به وجود آمدن مسائل و مشکلات گوناگون و شبهات معاندین اعتقادات جوانان تحت تأثیر قرار گرفته و در بسیاری از موارد سبب تضعیف باورهای دینی آنان شده و از راه اصلی که تمسک به آموزه‌های دینی است دور شده و موجبات انحراف آنان فراهم شده است. در نتیجه باید بیش از پیش بر این امر اهتمام ورزیده و به صورت جد حوزه‌های علمیه خواهران علاوه بر دیگر حوزه‌ها وارد عرصه شوند و به تربیت صحیح اقشار مختلف جامعه و تعمیق باورهای دینی در جامعه مخصوصاً در جوانان پرداخته و با روشنگری و راهکارهای مناسب زمینه افزایش دینداری در آنها را به وجود بیاورند و از انحراف جوانان جلوگیری نمایند؛ چرا که در جامعه امروزه با توجه به شرایط سخت اقتصادی نوعی سستی در باورهای دینی مردم به خصوص

قشر جوانان و نوجوانان ایجاد شده، که به سبب همین امر آسیب‌های اعتقادی، فرهنگی و اجتماعی زیادی در این قشر به وجود آمده است، آنچه که اهمیت این مساله را دو چندان می‌کند قشر دختران نوجوان و جوان به عنوان مادران آینده و سرنوشت ساز جامعه است که باید مورد توجه بسیار زیادی قرار بگیرند و رهنمودهای دین را برای آنان بیان کرد تا در مسیری قرار بگیرند که سبب کمال آنان شود و به تبع آن اکمال جامعه؛ چرا که مادران و زنان کانون و مرکز خانواده هستند اگر آسیبی متوجه آنان شود یک جامعه از هم متلاشی می‌گردد.

بنابراین پژوهش حاضر درصدد است ابتدا به نقش مؤثر حوزه علمیه خواهران در تعمیق علوم دینی پرداخته و راهکارهای مناسب برای افزایش روحیه دینداری در جوانان را به روش توصیفی و تحلیلی ارائه دهد.

فصل اول: وظایف طلاب خواهر در دفاع از دین و پاسخگویی به شبهات و

آسیب‌های اعتقادی و فرهنگی و اجتماعی

1-1. ضرورت تحصیل بانوان طلبه در شرایط کنونی

تمام آیات و روایاتی که درباره‌ی تحصیل علم و دانش وارد شده است، همانند «یا أَيُّهَا النَّاسُ» و «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا» عمومی است و شامل زن‌ها هم می‌شود. اسلام علم را نور و جهل را ظلمت، علم را بینایی و جهل را کوری می‌داند: «... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ...» (رعد 16) آیا می‌توان گفت که از نظر اسلام، تنها بر مردها لازم شده که از ظلمت خارج شوند و به روشنایی برسند ، اما زنان چنین وظیفه‌ای ندارند و باید همچنان در ظلمت جهل و نادانی باقی بمانند ؟!

خانوادگی وعده پاداش داده شده است. توجه به پاداش-ها و نعمت-هایی که فرد در جهان آخرت به آنها دست می-یابد و سبب آسایش وی در زندگی اخروی می-شود، در فرد برای انجام دادن کار انگیزه ایجاد می-کند و او را برای فعالیت و کسب نعمت-ها و پاداش تشویق می-نماید. وقتی که عضو خانواده در قرآن کریم می-خواند: «شما و همسرانتان در نهایت شادمانی وارد بهشت می-شوید سینی-های از طلا و جام-هایی در برابر آنها می-گردانند و در آنجا آنچه دل-ها بخواهد و چشم-ها از آن لذت ببرد، موجود است و شما در آن جاودانید، و این همان بهشتی است که به پاس اعمالی که انجام می-دادید، وارث آن شده-اید». (زخرف، 70-72) برای رفتار مناسب و متعادل شوق و انگیزه مضاعف می-یابد و رفتارهای بهنجار کارآمدی خانواده را تضمین خواهد کرد. در روایات در مورد پاداش پرستاری از بیماری آمده است فردی که یک شبانه روز در کنار بیمار بماند خداوند او را با حضرت ابراهیم(علیه-السلام) محشور می-کند و او با سرعت برق از پل صراط می-گذرد. (مجلسی، 67، 366) همچنین اگر کسی غذای مناسب میل بیمار را به او بخوراند، خداوند از میوه-های بهشتی روز-ه-اش خواهد کرد. (همان، 81، 220)

چنین تشویق-هایی اعضای خانواده را برمی-انگیزد که حتی در شرایط دشوار با شوق و انگیزه دیگر اعضای خانواده را یاری کنند. در چنین شرایطی هم فرد یاری دهنده احساس عاطفی مطلوب و مبتنی نسبت به خود و دیگر عضو خانواده پیدا می-کند؛ زیرا می-داند حتی در صورتی که پاداش خود را در دنیا دریافت نکند، از پاداش اخروی که بیشتر به آن نیاز دارد بی-نصیب نخواهد ماند و هم بیمار با احساس رضایت از یاری عضو دیگر خانواده-اش به سرعت بهبود خواهد یافت؛ ارتباط عاطفی عمیقی با وی برقرار خواهد کرد و به هنگام نیاز این تلاش را جبران خواهد کرد. در هر صورت چنین رفتارهایی که مبتنی بر اعتقاد به جهان پس از مرگ است سبب استواری روابط اعضای خانواده و کارآمدی آن خواهد شد. روایتی که در مورد بیماری نقل شد، تنها یک مثال است و احادیث متعددی در مورد رفتارهای افراد در خانواده و جامعه وجود دارد که جای ذکر آنها نیست.

8-3- مهار کننده و بازدارنده

اعتقاد به جهان آخرت نقش مهار کننده و بازدارنده نیز دارد. بسیاری از ناسازگاری-های که در خانواده پدید می-آید به مهار نکردن رفتارهایی باز می-گردد که اعضای را به تعدی به حقوق یکدیگر، تحمیل به دیگران و پرخاشگری-ها می-کشاند.

اعتقاد به حسابرسی اعمال در روز قیامت و پاداش و مجازات افراد بر اساس

رفتارهایشان و توجه به عواقب نامطلوب تجاوز به حقوق دیگران و فرار از اجرای مسئولیت-ها، افراد را تا حد زیادی از رفتارهای نامناسب باز می-دارد.

قرآن کریم یکی از آثار بدخلقی در خانواده را فشار روحی در عالم برزخ می-داند، به گونه-ای که حتی اگر فرد در ابعاد دیگر به وظایف خود عمل کرده باشد ولی در خانواده رفتار نامناسب داشته باشد، در عالم برزخ، یعنی فاصله بین انتقال از دنیا و روز قیامت. دچار فشار و سختی شدید می-شود. (همان، 6، 220)

در روایات نیز به عواقب نامطلوب بد رفتاری در خانواده اشاره شده است. رسول گرامی (صلی-الله-علیه-وآله-وسلم) می-فرماید: «هر زنی که همس خود را با زبان بیازاد، خداوند هیچ کار نیک او را نمی-پذیرد تا موقعی که شوهر خویش را از خود راضی گرداند... و نخستین کسی خواهد بود که به جهنم می-رود؛ این مطلب در مورد مردی که همسر خود را آزار دهد صادق است». (همان، 100، 244) نتیجه آنکه پیروان راستین اسلام که به روز جزا ایمان دارند و خویشتن را در پیشگاه خدا مسئول می-دانند و همواره مراقب اعمال خود هستند، به واجبات الهی عمل می-کنند، از محرومات پرهیز می-نمایند و می-کوشند دامنشان به گناه و ناپاکی آلوده نشود؛ زیرا یقین دارند هر عمل زشت و ناروایی که در دنیا انجام دهند، در نامه عملشان ثبت می-گردد، در قیامت بازخواست می-شوند و به تناسب آن عمل، کیفر داده خواهند شد.

نتیجه-گیری

با توجه به مطالب بیان شده می-توان دریافت که سیاست-گذاری-های فرهنگی باید به گونه-ای باشد که محیط خوب و سالمی برای جوانان و نوجوانان فراهم آید. لازم است کارگزاران تربیتی، نهادهای فرهنگی خاصه حوزه-ها و خانواده-ها با برنامه ریزی منظم، افراد آسیب پذیر را شناسایی و برای ایمن-سازی آنان اقدام کنند. زنان مؤمنه به عنوان قشر مهمی از اقشار جامعه تحت سرپرستی حوزه-علمیه خواهران می-تواند نقش بسزایی در تبیین باورهای دینی و افزایش روحیه دینداری در جوانان داشته باشند و با ارائه راهکارهای مناسب از جمله به تقویت و تعمیق باورهای دینی، تبلیغ، انذار و غیره بپردازند؛ چرا که جوان و نوجوان به دلیل نبودن آگاهی و درک لازم از فلسفه آفرینش، و پرورش یافتن در یک فضای راحت و بی-دغدغه، در پی گریز و فرار از کمند مشکلات است که از منظر دین اسلام، مذموم و ناپسند شمرده شده است. امروزه با حاکم شدن روحیه تجمل-گرایی و راحت-طلبی بر خانواده-ها، کودکان، نوجوانان و جوانان آمادگی مقابله با سختی-های روزمره را در خود نمی-بینند و در نهایت، هزینه-ها و عواقب سنگینی

را بر فضای خانواده و جامعه تحمیل می-کنند.

فهرست منابع و مآخذ

* قرآن کریم

* نهج-البلاغه.

1. خمینی موسوی، روح الله، صحیفه نور، تهران، انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر

آثار امام خمینی(ره)، 1378.

2. مقیمی، سمیه، رسالت و سیمای آرمانی بانوان طلبه، چاپ اول، قم، انتشارات نشر هاجر، 1398.
3. عالم-زاده نوری، محمد، سیمای آرمانی طلبه در نگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، چاپ ششم، قم، انتشارات مؤسسه بوستان کتاب، 1391.
4. لقمانی، احمد، شیوه-های جذب جوانان در تبلیغ، چاپ نهم، قم، انتشارات بهشت بینش، 1381.
5. مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، برخورد شایسته با جوانان، چاپ پنجم، تهران، انتشارات مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، 1386.
6. لقمانی، احمد، جوانان پرسش-ها و پاسخ-ها، چاپ اول، قم، انتشارات بهشت بینش، 1382.
7. صفری، غلامرضا، نوجوان و خانواده، چاپ سوم، تهران، انتشارات ورای دانش، 1385.
8. حائری شیرازی، محی-الدین، تربیت دینی کودک، چاپ اول، قم، انتشارات دفتر نشر معارف، 1397.
9. طبرسی، حسن-بن-فضل، مکارم-الاخلاق، چاپ چهارم، قم، بی-نا، 1370.
10. اکبری، محمود، احکام جوانان، چاپ یازدهم، قم، انتشارات بوستان کتاب قم، 1393.
11. ترسلی، محمد، اصول عقاید و پاسخ به پرسش-های جوانان، چاپ سوم، قم، بی-نا، 1390.
12. سایت باشگاه خبرنگاران جوان، 1399/9/1، ساعت 21:28.
13. موحدنیا، فریدون، علل گرایش نسل جوان امروز به فرهنگ بیگانه، پایان-نامه کارشناسی ارشد، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، 1379.
14. محمدی-ری-شهری، محمد، منتخب میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی، چاپ سوم، قم، انتشارات دارالحديث، 1384.

